

16. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Κριτήριο 14465

Εκφώνηση: «Σύμφωνα με τον Erikson, εξωτερικεύοντας οι έφηβοι τις σκέψεις τους και τις διαθέσεις τους στους φίλους τους, αντιλαμβάνονται πληρέστερα τον εαυτό τους και διαμορφώνουν ευκολότερα μια σαφή και ολοκληρωμένη ταυτότητα.» (4^η παράγραφος): Γράψε ξανά την παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 1 αντικαθιστώντας τη μετοχή με δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση.

Απάντηση: «Σύμφωνα με τον Erikson, όταν οι έφηβοι εξωτερικεύουν τις σκέψεις και τις διαθέσεις τους στους φίλους τους, αντιλαμβάνονται πληρέστερα τον εαυτό τους και διαμορφώνουν μια σαφή και ολοκληρωμένη ταυτότητα»

2. Κριτήριο 14507

Εκφώνηση: Να εξηγήσεις με συντομία πώς οι δύο υποθετικοί λόγοι στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 συμβάλλουν στην οργάνωση του λόγου και στην επιχειρηματολογία του συγγραφέα.

[Οι σημαντικοί άλλοι]

Ο βαθμός σπουδαιότητας μιας ομάδας στην κοινωνικοποίηση των εφήβων καθορίζεται κυρίως με κριτήριο την κοινωνική στήριξη που τους παρέχει. Η κοινωνική στήριξη αναφέρεται στην αποδοχή, το ενδιαφέρον και τη βοήθεια που προσφέρονται στους εφήβους, που είναι αναγκαία για τη δημιουργία θετικής αυτοεικόνας και την αύξηση της αυτοεκτίμησής τους, ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν φυσιολογικά, με ασφάλεια και αυτοπεποίθηση και να δομήσουν φυσιολογικές διαπροσωπικές κοινωνικές σχέσεις. Όσοι προσφέρουν στους εφήβους ικανοποιητική κοινωνική στήριξη περιγράφονται με τον όρο «σημαντικοί άλλοι». Για τους εφήβους εντάσσονται στην κατηγορία των «σημαντικών άλλων» οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί και οι συνομήλικοι.

Οι γονείς με την αγάπη, προστασία και λοιπά οικογενειακά χαρακτηριστικά παίζουν σοβαρό κοινωνικοποιητικό ρόλο. Αν όμως αποτύχουν στο ρόλο αυτό, οι έφηβοι δυσκολεύονται να διαμορφώσουν θετική αυτοεικόνα και να αναπτύξουν εποικοδομητικές διαπροσωπικές σχέσεις. Αν, μάλιστα, βιώσουν απόρριψη, παραμέληση και εχθρότητα από τους γονείς αυξάνονται οι πιθανότητες να εκδηλώσουν ποικίλες ψυχοπαθολογικές διαταραχές, με πιθανό επακόλουθο την αντικοινωνική συμπεριφορά.

Ο ρόλος της στήριξης των εφήβων από τους εκπαιδευτικούς είναι επίσης σημαντικός και αναπληρώνει συχνά τα κενά στις σχέσεις του εφήβου με την οικογένειά του. Όταν ο εκπαιδευτικός αποδέχεται τον έφηβο μαθητή, κατανοεί τα προβλήματά του, τον ενθαρρύνει να ανακαλύψει από μόνος του τις δυνατότητές του, να θέσει τους στόχους του, να πάρει κάποιες αποφάσεις και να κατευθύνει τη ζωή του, τότε συμβάλλει στη βελτίωση του επιπέδου της αυτοεκτίμησής του, στη σχολική επιτυχία, αλλά και τον βοηθάει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του.

Όσον αφορά τη στήριξη από τους συνομηλίκους, έχει αποδειχθεί θετική συσχέτιση ανάμεσα στην κοινωνική στήριξη από τους συνομηλίκους και στο ψυχολογικό ευ ζην των εφήβων. Οι υποστηρικτικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων συνδέονται με υψηλότερη αυτοεκτίμηση, θετικότερες αυτοαντιλήψεις, χαμηλότερα επίπεδα κατάθλιψης και καλύτερη προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον. Έρευνες έχουν αποκαλύψει ότι κάποια από τα παιδιά που μεγαλώνουν σε δυσμενές περιβάλλον, σε περιβάλλον φτώχειας, απόρριψης, κακοποίησης ή αδιαφορίας από τους γονείς, κατορθώνουν να προχωρήσουν ομαλά προς την ενηλικίωση, βοηθούμενα από τις καλές διαπροσωπικές σχέσεις με τους συνομηλίκους τους. Άλλες φορές όμως η ένταξη ενός εφήβου σε ομάδες συνομηλίκων, που εκδηλώνουν παραβατική ή επιθετική συμπεριφορά και κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών, σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την ανάπτυξη αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

Αλλά τελικά ποιοι είναι οι πιο «σημαντικοί άλλοι» για τους εφήβους; Το ερώτημα είναι δύσκολο να απαντηθεί, αλλά μεγαλύτερη σημασία έχει η κατανόηση ότι όσο περισσότεροι υποστηρικτικοί παράγοντες συνυπάρχουν, τόσο μειώνονται οι πιθανότητες ανάπτυξης κατάλληλου υποστρώματος για εμφάνιση προβλημάτων συμπεριφοράς.

Απάντηση: Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας μετά την αρχική διατύπωση της θέσης του επιστρατεύει δύο υποθετικούς λόγους. Ο πρώτος βρίσκεται στο χωρίο: «Αν όμως αποτύχουν στο ρόλο αυτό, οι έφηβοι δυσκολεύονται να διαμορφώσουν θετική αυτοεικόνα και να αναπτύξουν εποικοδομητικές διαπροσωπικές σχέσεις.» και ο δεύτερος στο αμέσως επόμενο χωρίο: «Αν, μάλιστα, βιώσουν απόρριψη, παραμέληση και εχθρότητα από τους γονείς, αυξάνονται οι πιθανότητες να εκδηλώσουν ποικίλες ψυχοπαθολογικές διαταραχές, με πιθανό επακόλουθο την αντικοινωνική συμπεριφορά.». Οι υποθετικοί λόγοι εμπεριέχουν τα νοήματα που συνιστούν τις λεπτομέρειες/σχόλια της παραγράφου και βοηθούν στην οργάνωση του λόγου και της επιχειρηματολογίας. Τα επιχειρήματα που διατυπώνονται με τους υποθετικούς λόγους δηλώνουν πιθανές περιπτώσεις δυσχερειών στην ανάπτυξη των εφήβων στην περίπτωση που δεν εισπράττουν την αγάπη και προστασία των γονέων. Επομένως, με αυτό τον τρόπο ο λόγος στην παράγραφο αποκτά συνοχή και αποδεικτική ισχύ.

3. Κριτήριο 14437

Εκφώνηση: Στη φράση «Και αντίθετα απ' ό,τι διδαχθήκαμε» (1^η παράγραφος) η λέξη ό,τι αποτελεί:

- α. ειδικό σύνδεσμο
- β. αναφορική αντωνυμία
- γ. επίρρημα
- δ. αόριστη αντωνυμία

Απάντηση: β

4. Κριτήριο 28260

Εκφώνηση: *«Το πετυχαίνει όμως... όχι περισσότερους»:* σε ποιες αναφορικές προτάσεις αξιοποιείται η αντωνυμία «όσος – όση – όσο»; Να τις καταγράψεις και να εξηγήσεις σε τι αποσκοπεί η συντάκτρια του Κειμένου 1 συνολικά με τη χρήση των προτάσεων αυτών, αν τις συσχετίσεις με τα συμφραζόμενά τους.

Μια βαθιά συγκινητική αυτοβιογραφία, ένα δοξαστικό της ένωσης που άντεξε και αντέχει στον χρόνο, που κάνει περήφανο τον δημιουργό και μέτοχο της απόλυτης ερωτικής χαράς και ένωσης, βγαίνει στο φως, για να συγκινήσει. Να ταραξεί λιμνάζοντα νερά απαθών σχέσεων, βολεμένων συγκατοικήσεων, προδιαγεγραμμένων πορειών. Κινητοποιεί. Το πετυχαίνει, όμως, ανασύροντας στην επιφάνεια όσα είναι μόνο για τους δύο. Όσα δεν είναι κρυφά, μα δεν είναι και για να τα αγγίζουν οι τρίτοι. Όσα δεν είναι μυστικά, μα υπάρχουν, για να ενώνουν δύο, όχι περισσότερους. [...]

Απάντηση: Η συντάκτρια της βιβλιοπαρουσίασης χρησιμοποιεί στο δοθέν απόσπασμα τις ακόλουθες αναφορικές προτάσεις που εισάγονται με την αντωνυμία «όσος – όση – όσο»: *«Το πετυχαίνει όμως, ανασύροντας στην επιφάνεια όσα είναι μόνο για τους δύο. Όσα δεν είναι κρυφά, μα δεν είναι και για να τα αγγίζουν οι τρίτοι. Όσα δεν είναι μυστικά, μα υπάρχουν για να ενώνουν δύο, όχι περισσότερους».* Και οι τρεις αυτές αναφορικές προτάσεις λειτουργούν ως αντικείμενα στη μετοχή «ανασύροντας» και ο σκοπός για τον οποίο χρησιμοποιούνται από τη συντάκτρια είναι για να περιγράψει με ακρίβεια την ιδιαιτερότητα που παρουσιάζει η ερωτική αυτοβιογραφία του Νίκου Δήμου, πράγμα που δείχνει ότι στόχος του συγγραφέα του βιβλίου «Έρωτας στα 80+» δεν είναι να σκανδαλίσει, αλλά να παραδειγματίσει για τη σημασία του αιώνιου έρωτα.

5. Κριτήριο 14936

Εκφώνηση: Η 4^η παράγραφος του Κειμένου 1 αρχίζει με διατύπωση που δηλώνει υπόθεση και τελειώνει με ρητορική ερώτηση. Να εντοπίσεις τις διατυπώσεις αυτές και να δικαιολογήσεις την επιλογή τους με κριτήριο το νόημα που τονίζεται με αυτές τις γλωσσικές επιλογές και τον σκοπό συγγραφής του συγκεκριμένου άρθρου.

Η «Πρόεδρος», η «ολυμπιονίκης» και ο γλωσσικός σεξισμός

Προφανώς δεν εκπλήσσομαι για το γεγονός ότι ο κοινωνικός σεξισμός υπάρχει διάχυτος γύρω μας: υπάρχουν άνθρωποι που υποτιμούν τις γυναίκες, τις θεωρούν κατώτερο φύλο, τις αμείβουν λιγότερο από τους άντρες, δεν τις προσλαμβάνουν στις δουλειές τους, για να μην έχουν τη «χασούρα» της εγκυμοσύνης, δεν τις θεωρούν άξιες, τις εμποδίζουν να ανέλθουν σε ανώτερα αξιώματα και άλλα πολλά.

Εκείνο όμως που με βάζει σε πολλές σκέψεις είναι ο συνεχιζόμενος «γλωσσικός» σεξισμός, που διαιωνίζεται ακόμη και από ανθρώπους που γενικά είναι σαφώς εναντίον του σεξισμού και προσπαθούν να τον καταπολεμήσουν. Η ελληνική πολιτεία, αργά αλλά σταθερά, προσπαθεί να εκσυγχρονιστεί και να καταπολεμήσει το φαινόμενο. Συναντάει όμως τη σθεναρή αντίσταση διαφόρων, μεταξύ των οποίων και των ανθρώπων της δημοσιογραφίας.

Στο πρόσφατα δημοσιευμένο άρθρο μου με τίτλο «Πώς θα προσφωνούμε τη γυναίκα Πρόεδρο;» πρότεινα να αποκαλούμε την κ. Σακελλαροπούλου όχι με τον αρσενικό τύπο Πρόεδρος, αλλά είτε Προεδρίνα (καθιερωμένο

θηλυκό του Πρόεδρος) είτε Πρόεδρη (κατά το αναλογικό παράδειγμα του φίλος, φίλη κοκ.). Δυστυχώς, οι περισσότερες/-οι εξακολουθούν να μιλούν για την «Πρόεδρο», την «ολυμπιονίκη», αρνούμενες/-οι να επιτρέψουν στις γυναίκες που έφτασαν σε αυτές τις θέσεις και πέτυχαν αυτά τα επιτεύγματα «να υπάρξουν με το φύλο τους» στο συμβολικό –μα τόσο καθοριστικό για τη διαιώνιση των αντιλήψεών μας– επίπεδο της γλώσσας.

Αν η καταπολέμηση του κοινωνικού σεξισμού είναι ο μακρινός μας στόχος που απαιτεί πολλούς και δύσκολους αγώνες ακόμη, καμία ελπίδα δεν έχουμε να τον πετύχουμε, αν πρώτα δεν αλλάξουμε αυτό που εύκολα μπορούμε να ελέγξουμε προσωπικά και είναι δείκτης και των νοστροπιών και της ιδεολογίας μας, τη γλώσσα μας δηλαδή. Κατανοώ ότι οι «νεολογισμοί» μάς ξενίζουν και ενοχλούν την «αισθητική» μας. Πριν όμως αποφασίσουμε να διαιωνίζουμε για λόγους «αισθητικής» τον γλωσσικό σεξισμό, μήπως θα άξιζε τον κόπο να σκεφτούμε αν πίσω από την «αισθητική» αυτή βρίσκονται βαθιά ριζωμένες πατριαρχικές αντιλήψεις που τις έχουμε αποδεχτεί ως «φυσικές» και «αυτονόητες», ενώ δεν είναι;

Κοντολογίς, όσο η Προεδρίνα παραμένει Πρόεδρος και η ολυμπιονίκισσα ολυμπιονίκης, τίποτε καλό δεν προμηνύεται για την καταπολέμηση του σεξισμού, τη θέση των γυναικών και την κοινωνία μας.

Απάντηση:

Υπόθεση: «Αν η καταπολέμηση του κοινωνικού σεξισμού... δύσκολους αγώνες ακόμη»

Ρητορική ερώτηση: «μήπως θα άξιζε τον κόπο... ενώ δεν είναι;»

Η υπόθεση επιλέγεται για να τονιστεί το γεγονός ότι η καταπολέμηση του κοινωνικού σεξισμού αποτελεί ακόμα μακρινό στόχο –και όχι πραγματικότητα– που δεν έχει καμία πιθανότητα να επιτευχθεί χωρίς κάποιες προϋποθέσεις.

Η ρητορική ερώτηση επιλέγεται για υφολογικούς λόγους, ως τέχνασμα του λόγου για να εκφράσει ο συγγραφέας τη γνώμη του ως ισχυρό επικοινωνιακό μέσο, το οποίο διεγείρει και προσελκύει το ενδιαφέρον του/της αναγνώστη/-στριας για ενδυνάμωση της επιχειρηματολογίας του συντάκτη.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ